การแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ (汉语俗语) เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดย รำพรรณ รักศรีอักษร

The Translation of Chinese SUYU Expressions into Thai in the Thai Version of Yu Hua’s Novel "*WENCHENG*" Translated by Ramphan Raksriaksorn

Jia Yifan[1]
กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี | Kittisak Kerdarunsuksri[2]
บุรินทร์ ศรีสมถวิล | Burin Srisomthawin[3]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการแปลคำที่เท่ากับต้นฉบับในด้านการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย สามารถแยกประเภทออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การแปลคำที่มีความหมายของภาษาเท่ากับต้นฉบับ 2) การแปลคำที่มีรูปแบบของภาษาเท่ากับต้นฉบับ 3) การแปลคำที่มีวัฒนธรรมและค่านิยมเท่ากับต้นฉบับ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้แปลสามารถแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยให้มีความเทียบเท่ากับต้นฉบับ คือ 1) รำพรรณ รักศรีอักษรเป็นผู้แปลที่ได้แปลผลงานของหยูหัวจำนวน 4 เล่ม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในด้านภาษาจีนและลีลาการเขียนของหยูหัว จึงสามารถถ่ายทอดสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยได้อย่างดี 2) สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ส่วนใหญ่เป็นประโยคภาษาพูดที่มีความหมายตามตัวอักษรหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบ จึงสามารถเข้าใจความหมายได้ตามบริบท 3) วรรณกรรมจีนพากย์ไทยได้ถูกตีพิมพ์และเผยแพร่ในประเทศไทยและมีอิทธิพลต่อภาษาไทย สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์บางสำนวนที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนพากย์ไทยได้รับความนิยมในหมู่ชาวไทยและค่อย ๆ พัฒนาเป็นสำนวนไทย ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจต้นฉบับภาษาจีนได้ง่ายขึ้น อนึ่ง ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลาย ซึ่งทำให้บทแปลไม่เพียงแต่ถ่ายทอดความหมาย รูปแบบ วัฒนธรรมและค่านิยมของภาษาที่สื่อเท่ากับต้นฉบับ และทำให้ผู้อ่านชาวไทยสามารถเข้าใจความหมายหรือเจตนาของผู้ประพันธ์ที่จะสื่อได้เหมือนผู้อ่านชาวจีน ทั้งยังรักษาลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์ได้อย่างดี

คำสำคัญ: การแปลภาษาจีน-ไทย, สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์, เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน, หยูหัว, รำพรรณ รักศรีอักษร

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท/ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ บัณฑิตวิทยาลัย/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/ E-mail: JIAYIFAN_CHN@qq.com

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร./ ประจำสาขาวิชาศิลปะและธุรกิจการแสดง คณะมนุษยศาสตร์/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/
E-mail: kittisak_ker@utcc.ac.th.

[3]รองศาสตราจารย์ ดร./ ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/ E-mail: b.srisomthawin@gmail.com

E – mail: ผู้ส่งบทความ: JIAYIFAN_CHN@qq.com/ เบอร์โทรศัพท์ 099-2105908/ รับเมื่อ วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2567/
แก้ไขเมื่อ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2567/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2567/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2568

Abstract

This research article aims to study the translation of Chinese SUYU expressions into Thai in the Thai version of Yu Hua's novel "*WENCHENG*《文城》" translated by Ramphan Raksriaksorn. The study identified three aspects of achieving equivalence in the translation of Chinese SUYU expressions into Thai: 1) meaning equivalence in translation; 2) form equivalence in translation; and 3) culture and values equivalence in translation. The researcher found the reasons why translators choose to achieve equivalence in the translation of Chinese SUYU expressions into Thai: 1) Ramphan Raksriaksorn is a translator who has translated four of Yu Hua's works and is proficient in both the Chinese language and Yu Hua's writing style. Therefore, Ramphan Raksriaksorn can effectively translate Chinese SUYU expressions into Thai; 2) Most Chinese SUYU expressions are colloquial sentences with literal or metaphorical meanings. Therefore, their meanings can be understood according to the context; and 3) Chinese literature translated into Thai has been published in Thailand and has influenced the Thai language. Some Chinese idioms that appear in these translated works became popular among Thai people and gradually evolved into Thai idioms, making it easier for Thai readers to understand the original Chinese text. In addition, the translator uses a variety of translation strategies, which ensures that the translation conveys the meaning, form, culture and values of the original text. This approach enables Thai readers to understand the author's intended meaning or message similarly to Chinese readers. Furthermore, it preserves the author's writing style very well.

Keywords : Chinese-Thai Translation, Chinese SUYU Expressions, *WENCHENG*, Yu Hua, Ramphan Raksriaksorn

บทนำ

สำนวนเป็นส่วนสำคัญของภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม สำนวนเป็นกลไกที่ใช้ในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้คนในสังคม (มานิต เจียรบรรจงกิจ, 2542: 3) สำนวนโวหารช่วยเพิ่มเสน่ห์ในการใช้ภาษา ทำให้ถ้อยคำที่พูดนั้นกินความมากสามารถสื่อความให้กระจ่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นสำหรับผู้มีวัฒนธรรมของภาษานั้น ๆ ร่วมกัน (กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม, 2562: 135) ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมสืบทอดต่อเนื่องยาวนานมาหลายพันปี ภาษาจีนเต็มไปด้วยสำนวนโวหาร อันแสดงถึงความเจริญแห่งวัฒนธรรมทางภาษา ประเทศจีนมีอาณาเขตอันกว้างใหญ่ จึงมีคำโบราณจีนว่า "十里不同音，百里不同俗" หมายความว่า มีการออกเสียงภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นบ้าน ดังนั้นการใช้ภาษาในแต่ละพื้นบ้านมีความแตกต่างกัน และมีสำนวนที่ใช้เฉพาะในระดับท้องถิ่น สำนวนจีนมีจำนวน

มากมายและมีบทบาทสำคัญในการใช้ภาษาจีน การใช้สำนวนจีนถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์และเสน่ห์อย่างหนึ่งของภาษาจีน เนื่องจากสำนวนบ่งบอกถึงอารยธรรม ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของความหมาย และความงดงามของภาษาในแต่ละชาติอีกด้วย (ภาวัชญา มัชฌิมดำรง และบุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2566: 97)

สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ (汉语俗语) เป็นสำนวนจีนประเภทหนึ่ง เป็นประโยคที่มีรูปแบบตายตัวที่ได้รับนิยมใช้กันแพร่หลาย กระชับ และพูดให้เห็นภาพได้ ส่วนใหญ่สร้างขึ้นโดยชาวบ้าน สะท้อนถึงประสบการณ์ชีวิตและความหวังของมนุษย์ เรียกอีกอย่างว่า สูฮว่า (俗话) เช่น “世上无难事，只怕有心人[4]” (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 1247) สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ คือ คำพูดที่สร้างขึ้นโดยชาวบ้าน ถ่ายทอดกันจากปากสู่ปาก นิยมใช้กันแพร่หลายในหมู่ประชาชน สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์แบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ เยี่ยนอี่ว์ (谚语) เซียโฮ่วอี่ว์ (歇后语) และก้วนย่งอี่ว์ (惯用语) (Wen, D. Z., 2019: 1-6)

นักประพันธ์จีนชอบใช้สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ในงานวรรณกรรมจีน เช่น สี่สุดยอดวรรณกรรมจีน (中国　四大名著) เนื่องจากการใช้สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ไม่เพียงแต่สามารถแสดงถึงวัฒนธรรมทางภาษาเท่านั้น แต่ยังสามารถแสดงถึงบุคลิกภาพของตัวละคร บรรยายฉาก และบรรยากาศผ่านสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่กระชับ เช่น อู๋จิ้งจื่อ (吴敬梓) สะท้อนบุคลิกภาพของตัวละครผ่านสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่ปรากฏในนวนิยายจีนโบราณเรื่อง “หรูหลินไว่สื่อ《儒林外史》” (Ding, H. Z., 2022: 116)

การแปลวรรณกรรมจีนเป็นพากย์ไทยมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และมีการแปลติดต่อกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน (กนกพร นุ่มทอง, 2552: 87) เช่น “สามก๊ก《三国演义》” “ดาบมังกรหยก《倚天屠龙记》” และ “เมืองชายแดน《边城》” เป็นต้น ในงานวรรณกรรมจีนมีสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์อยู่มากมาย ดังนั้น สำนวนจีนได้รับการแปลเป็นภาษาไทยมานานแล้ว และมีอิทธิพลต่อภาษาไทยอย่างมาก นักประพันธ์ไทยหลายท่านยืมสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์มาใช้ในภาษาไทย เช่น “ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ (放虎归山，放鱼入海)” “หนทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน (路遥知马力，日久见人心)” (Xu, W. L., 2009: 126, 204-209) เนื่องจาก “วรรณกรรมจีนพากย์ไทย” ได้รับความนิยมในชาวไทยและชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้คนไทยเข้าใจได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์มีจำนวนมากมายจนเกินกว่าจะนับได้ “พจนานุกรมสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์《俗语大词典》” ได้เก็บรวบรวมสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ 34, 200 สำนวน (Wen, D. Z., 2019: 7) จะเห็นได้ว่าสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของภาษาจีน และสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์จำนวนมากมีเอกลักษณ์เฉพาะของจีน ซึ่งสามารถสะท้อนถึงวัฒนธรรมและความคิดของชาวจีนได้ เช่น “长江后浪推前浪 (คลื่นหลังแม่น้ำแยงซีเกียงดันคลื่นไปข้างหน้า)” “跳进黄河也洗不清 (กระโดดลงแม่น้ำฮวงโห ก็ไม่สามารถล้างมลทินได้)” ดังนั้น เพื่อที่จะถ่ายทอดความหมายและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ได้อย่างดี การแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา

[4] “世上无难事，只怕有心人” แปลว่า ไม่มีความบากลำยากใด ๆ ในโลกหล้า ขอแต่ให้มีความเพียรมานะบากบั่น มักใช้เป็นคำปลุกเร้าผู้คนให้แน่วแน่ในปณิธาน กล้าที่จะไปเอาชนะอุปสรรคความยากลำบาก (มานิต เจียรบรรจงกิจ, 2542: 160)

การสื่อสารระหว่างมนุษย์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมต่างกันเป็นไปอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย การแปลจึงมีความสำคัญในการถ่ายทอดสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อไปยังผู้รับสาร ทั้งสารทางภาษาและสารทางวัฒนธรรม (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2562: 267) การแปลเป็นกระบวนการเชื่อมโยงภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน ในกระบวนการแปล ความแตกต่างทางภาษาและความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับผู้แปล (Nida, E. A., 1964) “โดยทั่วไปแล้วเรามองว่างานแปลเป็น ‘สำเนา’ ของต้นฉบับ หากสำเนาเหมือนต้นฉบับเท่าไร ก็ยิ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสำเนาที่ดีเท่านั้น (แพร จิตติพลังศรี, 2562: 511)” จากความคิดของนักวิชาการข้างต้นจะเห็นได้ว่า การแปลเป็นกิจกรรมทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ดังนั้น การแปลสำนวนจีนถือว่าเป็นการถ่ายทอดเสน่ห์ความงามทางภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนไปสู่ประชาคมต่างวัฒนธรรม ซึ่งการสื่อสารระหว่างมนุษย์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมต่างกันเป็นไปอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย (วิสิฐศักดิ์ ผิวผ่อง และบุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2566: 30)

ในกระบวนการแปล ผู้แปลไม่สามารถหลีกเลี่ยงการพิจารณาว่าจะถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ปรากฏในต้นฉบับอย่างไร และจะรักษาความหมายไว้อย่างไร เนื่องจากสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์มีความเกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ผู้แปลจำเป็นต้องเข้าใจวัฒนธรรมที่ปรากฏในสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์แล้ว จึงจะแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยได้อย่างถูกต้องโดยเลือกใช้คำ วลี และประโยคที่เหมาะสม เพื่อถ่ายทอดความหมายสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยให้ได้มากที่สุด และทำให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจวัฒนธรรมและความคิดของชาวจีนที่ปรากฏในสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแปลของ Eugene A. Nida ได้แก่ จุดประสงค์ของการแปล คือ เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลมีความรู้สึกเหมือนกับผู้อ่านต้นฉบับ(Nida, E. A., 1964)

ในวงวิชาการจีน-ไทย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยมากมาย เช่น บุรินทร์ ศรีสมถวิล ได้ศึกษาการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในเฟิงเสินเหยี่ยนอี้ กับ ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สองและสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” จากการศึกษาตัวอย่างการแปลสำนวนทั้งหมด 142 สำนวน พบว่า กลวิธีการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยมีกลวิธีการแปล 4 ประเภท ได้แก่ 1) กลวิธีการแปลตรง 2) กลวิธีการแปลเอาความ 3) กลวิธีการแปลโดยใช้สำนวนไทยเทียบเคียงสำนวนจีน และ 4) กลวิธีการแปลโดยการละ (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2556: 182-216) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่านักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะสำนวนจีนประเภทเฉิงอี่ว์ อย่างไรก็ตาม ยังมีนักวิชาการไม่มากที่ศึกษาเฉพาะการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย

บทความนี้ศึกษาเฉพาะการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ซึ่งเป็นนวนิยายชีวิตอิงประวัติศาสตร์ที่นำเสนอชีวิต ถ่ายทอดผ่านชีวิตของหลินเสียงฝู (林祥福) หลินเสียงฝูเป็นบิดาที่อุ้มลูกสาวเดินทางรอนแรมจากบ้านเกิด (ภาคเหนือของจีน) มาตามหาภรรยาที่ “เมืองเหวินเฉิง” จนมาลงหลักปักฐานอยู่ที่ “เมืองซีเจิ้น (ภาคใต้ของจีน)” ซึ่งเป็นเมืองที่เขาคิดว่าคล้ายคลึงกับ “เมืองเหวินเฉิง[5]” จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า มีสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน” จำนวนมากมาย ซึ่งครอบคลุมวัฒนธรรมจีน

[5] “เมืองเหวินเฉิง” เป็นเมืองที่ภรรยาของหลินเสียงฝูสร้างขึ้นด้วยเรื่องโกหก แต่มีพื้นฐานมาจากบ้านเกิดของเธอ “เมืองซีเจิ้น” ดังนั้น ผู้แปลจึงแปลชื่อนวนิยาย “《文城》” เป็น “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน”

รอบด้าน อันมี ความเชื่อ ประเพณี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวรรณกรรม เป็นต้น เช่น “有福同享，有难同当 (มีสุขร่วมเสพ มีทุกข์ร่วมต้าน)” “国有国法，家有家规 (เมืองมีกฎหมาย บ้านมีกฎบ้าน)” “叶落该归根，人故当还乡 (ใบไม้ร่วงคืนสู่ราก คนตายคืนบ้านเกิด)”

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ผู้วิจัยหวังว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร

ขอบเขตการศึกษา

บทความนี้ศึกษาเฉพาะการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “《文城》” แต่งโดยหยูหัว ที่จัดพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 2021 โดยบริษัทสำนักพิมพ์ปักกิ่งจำกัด (สำนักพิมพ์วรรณกรรมและศิลปะเดือนตุลาคมปักกิ่ง) (北京出版社集团北京十月文艺出版社) และนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน” ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ที่จัดพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2566 โดยบริษัทนานมีบุ๊คส์จำกัด

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ (汉语俗语) หมายถึง สำนวนจีนประเภทหนึ่ง กลุ่มคำหรือประโยคที่สั้นกระชับ กินความหมายลึกซึ้ง เป็นคำพูดที่มาจากพื้นบ้าน และถ่ายทอดกันจากปากสู่ปาก สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ส่วนใหญ่ไม่ใช่กลุ่มคำที่มี 4 คำ เช่น “日久见人心 (กาลเวลาพิสูจน์คน)” “叶落该归根，人故当还乡 (ใบไม้ร่วงคืนสู่ราก คนตายคืนบ้านเกิด)”

การแปลคำที่เท่ากับต้นฉบับ หมายถึง การแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย ซึ่งถ่ายทอดความหมาย รูปแบบ วัฒนธรรมและค่านิยมของภาษาที่สื่อเท่ากับต้นฉบับ ในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารและนำเสนอผลงานการศึกษาในรูปแบบวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) รวบรวมข้อมูล

1.1) เก็บรวบรวม และสร้างคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” จากต้นฉบับภาษาจีนและคำแปลภาษาไทยจากฉบับแปลภาษาไทย โดยจัดทำเป็นตารางเปรียบเทียบสองภาษา

1.2) เก็บรวบรวมทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย

2) วิเคราะห์ข้อมูล

2.1) ศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร

2.2) ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบของการแปลคำที่เท่ากับต้นฉบับในด้านการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร

3) สรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการศึกษาต่อไป

ทฤษฎีในการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบของการแปลคำที่เท่ากับต้นฉบับในด้านการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ตามทฤษฎีความเท่าเทียมกันเชิงหน้าที่ในการแปล (Functional Equivalence Theory) (Nida, E. A. and Taber, C. R., 1969)

ทฤษฎีความเท่าเทียมเชิงหน้าที่ (Functional Equivalence Theory) เป็นหนึ่งในทฤษฎีการแปลของนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกัน Eugene A. Nida ซึ่งมีแนวคิดหลักว่า การแปลไม่ได้หมายถึงการถอดคำหรือโครงสร้างของภาษาต้นทางออกมาเป็นภาษาปลายทางเพียงอย่างเดียว แต่การแปลจะต้องทำให้ผู้อ่านภาษาปลายทางมีความเข้าใจและความรู้สึกเช่นเดียวกับผู้อ่านภาษาต้นทางให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (Nida, E. A. and Taber, C. R., 1969)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร พบว่า รูปแบบของการแปลคำที่เท่ากับต้นฉบับในด้านการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย สามารถแยกประเภทออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การแปลคำที่มีความหมายของภาษาเท่ากับต้นฉบับ 2) การแปลคำที่มีรูปแบบของภาษาเท่ากับต้นฉบับ 3) การแปลคำที่มีวัฒนธรรมและค่านิยมเท่ากับต้นฉบับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแปลคำที่มีความหมายของภาษาเท่ากับต้นฉบับ

จากการศึกษาพบว่า สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์บางสำนวนมีความหมายตามตัวอักษร ในขณะที่สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์บางสำนวนมีความหมายโดยนัย ดังนั้น ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลที่เหมาะสมในการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย เพื่อให้การแปลคำที่มีความหมายของภาษาเท่ากับต้นฉบับ ซึ่งสามารถรักษาความหมายของต้นฉบับภาษาจีนไว้ และช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจความหมายหรือเจตนาของผู้ประพันธ์ที่จะสื่อได้เหมือนผู้อ่านชาวจีน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (1)

ต้นฉบับภาษาจีน

*她知道婆婆所说的习俗，就是三人走上大路，婆媳各走南北，让儿子选择，应该跟谁而去。小美听闻过两次这样的休妻事例，那两个男人对妻子心里不舍，难以落笔写下休书，母亲便带上他们来到大路上，母亲和妻子各走一方，那两个男人最终都是跟随母亲而去，**百善孝为先**。(Yu,H.,2021:263)*

ฉบับแปลภาษาไทย

*นางรู้ว่าธรรมเนียมที่แม่สามีพูดก็คือสามคนเดินไปที่ถนนใหญ่ แม่สามีลูกสะใภ้เดินไปทางใต้หรือเหนือ แล้วให้ลูกชายเลือกว่าจะเดินตามใคร เสียวเหม่ยเคยได้ยินเรื่องราวตัวอย่างการหย่าภรรยาอย่างนี้สองครั้ง ผู้ชายสองคนนั้นตัดใจจากภรรยาไม่ได้ ไม่อาจเขียนหนังสือหย่า แม่จึงพาทั้งสองมาที่ถนนใหญ่ แม่กับภรรยาเดินไปคนละทาง สุดท้ายผู้ชายทั้งสองคนก็เดินตามแม่ไป **ในคุณธรรมทั้งปวง กตัญญูมาก่อน** (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 346)*

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม่สามีตัดสินใจลงโทษเสียวเหม่ยตามธรรมเนียมซีเจิ้นก็คือทั้งสามคนเดินไปที่ถนนใหญ่ แม่สามีกับลูกสะใภ้เดินไปทางใต้หรือเหนือ แล้วให้ลูกชายเลือกว่าจะเดินตามใคร เสียวเหม่ยเคยได้ยินเรื่องราวตัวอย่างการหย่าภรรยาอย่างนี้สองครั้ง สุดท้ายผู้ชายทั้งสองคนก็เดินตามแม่ไป เสียวเหม่ยก็รู้ว่าอาเฉียงเป็นลูกกตัญญู เนื่องจากมีบริบทที่ชัดเจน ผู้อ่านชาวไทยสามารถเข้าใจแนวคิดเรื่อง “ความกตัญญู” ซึ่งเป็นค่านิยมและศีลธรรมสำคัญของชาวจีนที่ปรากฏในสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ “百善孝为先 (ในคุณธรรมทั้งปวง กตัญญูมาก่อน)” ได้

“百善孝为先” หมายถึง “ในการกระทำความดีทั้งหลาย ความกตัญญูเป็นอันดับแรก” สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้เรียกอีกอย่างว่า “百行孝为先”หรือ“百善孝当先” (Wen, D. Z., 2019: 34-35) “百善孝为先” เป็นสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่สะท้อนถึงค่านิยมและศีลธรรมจีน ชาวจีนปฏิบัติตามคุณธรรม 8 ประการของขงจื้อ (孔子八德) ดังนี้ กตัญญูต่อบุพการี (孝 เสี้ยว) พี่น้องปรองดอง (悌 ตี้) ซื่อสัตย์ภักดีต่อเจ้าเหนือหัว (忠 จง) มีวาจาสัตย์ (信 สิ้ง) จริยธรรม (礼 หลี่) มโนธรรม (义 ยอี้) สุจริตธรรม (廉 เหลียน) และละอายต่อความชั่ว(耻 ฉื่อ) (อุดมพร อมรธรรม, 2555)

ต้นฉบับภาษาจีน	百	善	孝	为先
ความหมายตามตัวอักษร	ร้อย	ความดี	ความกตัญญู	มาก่อน
ฉบับแปลภาษาไทย	ในคุณธรรมทั้งปวง		กตัญญูมาก่อน	

ผู้แปลได้ถ่ายทอด “善” โดยใช้คำในภาษาไทยคือ “คุณธรรม” ที่เป็นคำนาม หมายถึง “สภาพคุณงามความดี” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 263) เพราะว่า “善” เป็นคำนาม หมายถึง “ 1) ใจดี ความดี (ตรงข้ามกับความชั่ว) 2) การทำความดี” (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 1139) ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญในปรัญชาจีน ในที่นี้ “善” หมายถึง “ความดี” โดยมีความหมายเชิงเปรียบเทียบว่า “คุณธรรม” และ “百善” หมายถึง “ร้อยความดี” โดยมีความหมายเชิงเปรียบเทียบว่า “ร้อยคุณธรรม” ดังนั้น ผู้แปลได้ตีความและถ่ายทอด “百善” โดยใช้คำในภาษาไทยคือ “คุณธรรมทั้งปวง”

ทั้งนี้ ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความแปล “百善孝为先” เป็น “ในคุณธรรมทั้งปวง กตัญญูมาก่อน” ซึ่งสามารถสื่อความหมายสอดคล้องกับต้นฉบับ อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจค่านิยมและศีลธรรมของชาวจีนที่ปรากฏในสำนวนจีนประเภทสุภาษิตนี้ได้ง่ายและมีความรู้สึกเหมือนกับผู้อ่านชาวจีน

เนื่องจากผู้แปลแต่ละคนมีลีลาการใช้ภาษาของตัวเอง ผู้วิจัยเห็นว่า “百善孝为先” ก็สามารถแปลเป็นสำนวนอื่นได้ ฉบับแปลภาษาไทยของผู้วิจัยดังต่อไปนี้

ฉบับแปลภาษาไทยของผู้วิจัย (1-1)

นางรู้ว่าธรรมเนียมที่แม่สามีพูดก็คือสามคนเดินไปที่ถนนใหญ่ แม่สามีลูกสะใภ้เดินไปทางใต้หรือเหนือแล้วให้ลูกชายเลือกว่าจะเดินตามใคร เสียวเหม่ยเคยได้ยินเรื่องราวตัวอย่างการหย่าภรรยาอย่างนี้สองครั้ง ผู้ชายสองคนนั้นตัดใจจากภรรยาไม่ได้ ไม่อาจเขียนหนังสือหย่า แม่จึงพาทั้งสองมาที่ถนนใหญ่ แม่กับภรรยาเดินไปคนละทาง สุดท้ายผู้ชายทั้งสองคนก็เดินตามแม่ไป ***ร้อยความดี กตัญญูเป็นเอก*** *(รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 346)*

ฉบับแปลภาษาไทยของผู้วิจัย (1-2)

นางรู้ว่าธรรมเนียมที่แม่สามีพูดก็คือสามคนเดินไปที่ถนนใหญ่ แม่สามีลูกสะใภ้เดินไปทางใต้หรือเหนือแล้วให้ลูกชายเลือกว่าจะเดินตามใคร เสียวเหม่ยเคยได้ยินเรื่องราวตัวอย่างการหย่าภรรยาอย่างนี้สองครั้ง ผู้ชายสองคนนั้นตัดใจจากภรรยาไม่ได้ ไม่อาจเขียนหนังสือหย่า แม่จึงพาทั้งสองมาที่ถนนใหญ่ แม่กับภรรยาเดินไปคนละทาง สุดท้ายผู้ชายทั้งสองคนก็เดินตามแม่ไป ***ร้อยความดี ความกตัญญูมาเป็นที่หนึ่ง*** *(รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 346)*

ตัวอย่างที่ (2)

ต้นฉบับภาษาจีน

小美没有想到婆婆的惩罚只是让她回去万亩荡西里村两个月，之后她仍将回到溪镇沈家。小美已经止住的泪水再次流出，她哭出了声音，对婆婆说：“我不会再犯。”

可是小美的公公和丈夫认为不该有惩罚，小美接济自己家人没有过错，况且数额也不大。公公再次对婆婆说：“何必如此呢。”

阿强接上父亲的话，说得强硬，他对母亲说：“不该如此。”

小美的婆婆悲哀地看了看自己的丈夫和儿子，她原本只是想雷声大雨点小地惩罚一下小美，可是丈夫和儿子连这样的惩罚也要反对，她被激怒了，她声音疲惫地对阿强和小美说：“明日清晨，出西门，上大路，按溪镇习俗了结此事。” (Yu,H.,2021: 262-263)

ฉบับแปลภาษาไทย

เสียวเหม่ยนึกไม่ถึงว่า แม่สามีลงโทษเพียงให้นางกลับหมู่บ้านซีหลี่วั่นหมู่ตั้งสองเดือน จากนั้นนางยังกลับมาที่บ้านตระกูลเสิ่นซีเจิ้นได้ น้ำตาที่หยุดไหลก็ไหลออกมาอีกครั้ง นางร้องไห้เสียงดังบอกแม่สามี “ข้าไม่ทำอีกแล้ว”

แต่พ่อสามีและสามีของเสียวเหม่ยคิดว่า ไม่ควรลงโทษเสียวเหม่ยช่วยเหลือคนในครอบครัวไม่ใช่ความผิด และจำนวนเงินก็ไม่มาก พ่อสามีบอกแม่สามีอีกครั้ง “ไม่จำเป็นต้องทำอย่างนี้”

อาเฉียงพูดต่อจากพ่อ พูดอย่างแข็งกร้าวบอกแม่ว่า “ไม่ควรทำอย่างนี้”

*แม่สามีมองสามีกับลูกชายด้วยความเจ็บปวด เดิมทีนางแค่อยากพูดขู่เสียวเหม่ย**ไม่ได้คิดจะลงโทษรุนแรง เพียงแค่ลงโทษอย่างนี้** สามีกับลูกก็ยังคัดค้าน นางรู้สึกโกรธ พูดกับอาเฉียงและเสียวเหม่ยด้วยเสียงเหนื่อยล้า “พรุ่งนี้เช้า ออกประตูเมืองด้านตะวันตกไปถนนใหญ่ จัดการเรื่องนี้ตามธรรมเนียมซีเจิ้น” (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 345)*

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า เสียวเหม่ยแอบให้เงินของแม่สามีช่วยเหลือน้องชาย แม่สามีจึงโกรธมาก ซึ่งทำให้เสียวเหม่ยคิดว่าเธอจะถูกลงโทษรุนแรง แต่แม่สามีเพียงแค่อยากพูดขู่เสียวเหม่ยและลงโทษเพียงให้เสียวเหม่ยกลับหมู่บ้านซีหลี่สองเดือน แต่เนื่องจากสามีกับลูกคัดค้าน แม่สามีจึงโกรธมากขึ้นและตัดสินใจลงโทษเสียวเหม่ยตามธรรมเนียมซีเจิ้น

“雷声大，雨点小” มาจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มีความหมายตามตัวอักษรว่า “เสียงฟ้าผ่าดัง แต่เม็ดฝนเล็ก” โดยมีความหมายเชิงเปรียบเทียบว่า “ท่าทางยิ่งใหญ่ แต่ไม่ได้ทำอะไรเลย” (Wen, D. Z., 2011: 840)

ต้นฉบับภาษาจีน	雷声	大	，		雨点	小
ความหมายตามตัวอักษร	เสียงฟ้าผ่า	ดัง		แต่	เม็ดฝน	เล็ก
ฉบับแปลภาษาไทย	ไม่ได้คิดจะลงโทษรุนแรง เพียงแค่ลงโทษอย่างนี้					

“雷声大” แปลว่า “เสียงฟ้าผ่าดัง” อุปมาว่า “แม่สามีโกรธมาก ดูเหมือนว่าเธอจะลงโทษเสียวเหม่ยอย่างรุนแรง” และ “雨点小” แปลว่า “เม็ดฝนเล็ก” อุปมาว่า “แม่สามีแค่อยากพูดขู่เสียวเหม่ยและลงโทษเพียงให้เสียวเหม่ยกลับหมู่บ้านซีหลี่สองเดือน” ดังนั้น ผู้ประพันธ์ใช้ “雷声大，雨点小” อุปมาว่า “แม่สามีโกรธมากและทำตัวเหมือนจะลงโทษเสียวเหม่ยอย่างรุนแรง แต่จริง ๆ แล้ว แม่สามีแค่อยากพูดขู่เสียวเหม่ยและลงโทษเพียงให้เสียวเหม่ยกลับหมู่บ้านซีหลี่สองเดือน” หากผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวแปล “雷声大，雨点小” เป็น “เสียงฟ้าผ่าดัง แต่เม็ดฝนเล็ก” ซึ่งแม้ว่าจะสามารถสื่อความหมายตามตัวอักษรและรักษารูปแบบของสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้ แต่ผู้อ่านชาวไทยไม่สามารถเข้าใจความหมายเชิงเปรียบเทียบของสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้และเจตนาของผู้ประพันธ์ที่จะสื่อได้เหมือนผู้อ่านชาวจีน

ทั้งนี้ ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความแปล “雷声大，雨点小” เป็น “ไม่ได้คิดจะลงโทษรุนแรง

เพียงแค่ลงโทษอย่างนี้” ในที่นี้ “ไม่ได้คิดจะลงโทษรุนแรง” หมายถึง “แม่สามีแค่อยากพูดขู่เสียวเหม่ย ไม่ได้คิดจะให้อาเฉียงหย่าภรรยา” และ “เพียงแค่ลงโทษอย่างนี้” หมายถึง “ลงโทษเพียงให้เสียวเหม่ยกลับหมู่บ้านซีหลี่สองเดือน” ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจความหมายของต้นฉบับได้ง่ายดายยิ่งขึ้น โดยใช้คำพูดและน้ำเสียงที่ใกล้เคียงกับภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นฉากที่แม่สามีลงโทษเสียวเหม่ย และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของแม่สามีได้อย่างชัดเจน ช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจว่าแม่สามีไม่ได้คิดจะลงโทษเสียวเหม่ยอย่างรุนแรงในตอนแรก เนื่องจากสามีกับลูกชายคัดค้าน แม่สามีรู้สึกว่าเสียวเหม่ยท้าทายอำนาจของเธอ ดังนั้นเธอจึงตัดสินใจว่าจะลงโทษเสียวเหม่ยตามธรรมเนียมซีเจิ้น

2. การแปลคำที่มีรูปแบบของภาษาเท่ากับต้นฉบับ

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์มี 2 ประเภท ได้แก่ สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่มีหนึ่งวรรค และสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่มีสองวรรค เนื่องจากโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาจีนและภาษาไทยมีความคล้ายคลึงกัน เพื่อให้การแปลคำที่มีรูปแบบของภาษาเท่ากับต้นฉบับและถ่ายทอดความหมายของสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ได้อย่างสมบูรณ์ ผู้แปลมักใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวเพื่อรักษารูปแบบของต้นฉบับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (3)

ต้นฉบับภาษาจีน

城墙下的张一斧不耐烦了，他叫道：“他妈的快开城门，要是让老子攻进来，不是割你们的 耳朵，是挖你们的心肝。”

突然一声枪响，城墙下的小五子应声倒地。开枪的是徐铁匠，他看见小五子被他打死了，激动得满脸通红，说话结巴了，他说：“仇仇人相相见，分分外眼眼红。”

徐铁匠这一枪让另外七个独耳士兵勇气倍增，他们一齐举枪向城墙下射击。看见有几个土匪在枪声里倒地，他们也像徐铁匠一样激动起来，他们一边射击，一边齐声叫道：“仇人相见，分外眼红。” (Yu,H.,2021:168)

ฉบับแปลภาษาไทย

จางมือขวานอยู่ใต้กำแพงเมืองเริ่มรำคาญร้องบอก “แม่งเอ๊ย รีบเปิดประตูเมือง ถ้าให้ข้าบุกเข้าไป ไม่ใช่แค่ตัดหูพวกเจ้า จะควักหัวใจเลย”

*ทันใดนั้นก็มีเสียงปืนดังขึ้น ไอ้ห้าที่ใต้กำแพงเมืองล้มตึงตามเสียงปืน คนที่ยิงคือสวีช่างเหล็ก พอเห็นไอ้ห้าถูกปืนตนตายก็ตื่นเต้นจนหน้าแดง พูดละล่ำละลัก “**คู่...คู่แค้นเจอกัน ต้อง...ต้องตายข้างหนึ่ง**”*

*พอสวีช่างเหล็กยิง ทหารหูเดียวอีกเจ็ดคนก็ใจกล้าขึ้นเป็นทวีคูณ แต่ละคนยกปืนยิงลงไปใต้กำแพงเมือง เห็นโจรหลายคนล้มลงตามเสียงปืน ทุกคนก็ตื่นเต้นเหมือนสวีช่างเหล็ก ยิงพลางตะโกนขึ้นพร้อมกัน “**คู่แค้นเจอกัน ต้องตายข้างหนึ่ง**” (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 221)*

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า เนื่องจากพวกโจรลักพาตัวชาวบ้านและตัดหู ชาวบ้านและโจรจึงมี

ความเกลียดชังกันเป็นอย่างมาก เมื่อทั้งสองฝ่ายมาพบกันอีกครั้ง กลุ่มชาวบ้านที่เคยถูกโจรลักพาตัวไปก่อนหน้านี้ตอนนี้ยืนอยู่บนกำแพงเมืองพร้อมยิงปืน เพื่อปกป้องผู้คนในเมืองและเพื่อแก้แค้นให้กับตนเอง สุดท้ายกลุ่มชาวบ้านและกลุ่มโจรต่างก็มีคนตาย

“仇人相见，分外眼红” แปลว่า “เมื่อคู่แค้นมาเจอกัน มองเห็นกันชัดเจนมาก” โดยมีความหมายเชิงเปรียบเทียบว่า “คู่แค้นเกลียดชังกัน เมื่อคู่แค้นพบกัน จะไม่มีใครปล่อยอีกฝ่ายไป” ในที่นี้ คำว่า “眼红” แปลว่า “ตาแดงก่ำ” หมายถึง “โกรธแค้นจนตาแดงก่ำ เป็นสีหน้าท่าทางโกรธแค้น” สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้เรียกอีกอย่างว่า “仇人相见，分外眼明”“仇人相见眼睛红” หรือ “仇人对面，分外眼红” (Wen, D. Z., 2019: 185-186)

ต้นฉบับภาษาจีน	仇人	相见	,	分外	眼红
ความหมายตามตัวอักษร	คู่แค้น	เจอกัน		โดยเฉพาะอย่างยิ่ง	ตาแดง
ฉบับแปลภาษาไทย	คู่แค้น	เจอกัน		ต้องตายข้างหนึ่ง	

“仇人相见，分外眼红” เป็นสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่มีสองวรรค ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวแปลวรรคที่หนึ่ง “仇人相见” เป็น “คู่แค้นเจอกัน” ส่วนวรรคที่สอง “分外眼红” เป็นวลีที่แสดงสีหน้าท่าทางโกรธแค้น หมายถึง “โกรธแค้นจนตาแดงก่ำ” จากบทสนทนาระหว่างจางมือขวานกับสวีช่างเหล็กข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีโจรถูกยิงเสียชีวิต ผู้แปลจึงตีความแปล “分外眼红” เป็น “ต้องตายข้างหนึ่ง” ซึ่งสามารถสื่อความหมายสอดคล้องกับบริบทได้อย่างดี นอกจากนี้ ผู้แปลได้แปล “仇仇人相相见，分分外眼眼红” เป็น “คู่...คู่แค้นเจอกัน ต้อง...ต้องตายข้างหนึ่ง” ในที่นี้ ผู้แปลใช้คำ “คู่” และ “ต้อง” ซ้ำสองครั้ง เพื่อสื่ออาการประหม่าสอดคล้องกับบริบท และทำให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นฉากที่สวีช่างเหล็กพูดติดอ่างด้วยความประหม่าได้

ทั้งนี้ ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความแปล “仇人相见，分外眼红” เป็น “คู่แค้นเจอกัน ต้องตายข้างหนึ่ง” ซึ่งสามารถสื่อความหมายสอดคล้องกับบริบทได้อย่างดี และให้ผู้อ่านชาวไทยได้เห็นฉากการต่อสู้ระหว่างกลุ่มชาวบ้านและกลุ่มโจร อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้อ่านชาวไทยมีความรู้สึกเหมือนกับผู้อ่านชาวจีน นอกจากนี้ ฉบับแปลยังคงรูปแบบที่มีสองวรรค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลได้รักษารูปแบบประโยคเดิมของต้นฉบับไว้

ตัวอย่างที่ (4)

ต้นฉบับภาษาจีน

母亲出现在门口，儿子像父亲那样的酷好木工活让她深感欣慰，她用赞许的语气说：“纵有万贯家产在手，不如有一薄技在身。”

破财之后的林祥福时常想起这句话，他越想越觉得有道理，再多的家产也会有败落的一天，古往今来方圆百里都有这样的例子。(Yu,H.,2021: 29)

ฉบับแปลภาษาไทย

แม่มาปรากฏตัวที่หน้าประตู ลูกชายชอบงานไม้เหมือนพ่อ ทำให้แม่พอใจมาก นางพูดด้วยน้ำเสียงชมเชย ***“มีสมบัติมหาศาลของตระกูล ยังไม่เท่ามีวิชาติดตัว”***

หลังจากสูญเสียทรัพย์สิน หลินเสียงฝูมักจะนึกถึงคำพูดนี้ ยิ่งคิดก็ยิ่งรู้สึกว่ามีเหตุผล สมบัติของตระกูลมากมายเพียงไรสักวันหนึ่งก็หมดได้ ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันทุกหนแห่งมีตัวอย่างทำนองนี้ (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 39-40)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลินเสียงฝูชอบงานไม้เหมือนพ่อ ชาวจีนให้ความสำคัญกับวิชาการฝีมือเป็นอย่างมาก และเชื่อว่าการมีวิชาติดตัวจะช่วยให้ดำรงชีวิตด้วยตนเองได้ ดังนั้น แม่จึงพูดด้วยน้ำเสียงชมเชยว่า “纵有万贯家产在手，不如有一薄技在身。(มีสมบัติมหาศาลของตระกูล ยังไม่เท่ามีวิชาติดตัว)”

“纵有万贯家产在手，不如有一薄技在身。” ย่อมาจาก “家有千金，不如日进分文。良田万顷，不如薄艺随身。” แปลว่า “มีเงินมหาศาล ยังไม่เท่าหาเงินให้ได้ทุกวัน มีที่นาหมื่นเฮกตาร์ ยังไม่เท่ามีวิชาติดตัว” โดยมีความหมายโดยนัยว่า “มีรายได้ที่มั่นคงเท่านั้นที่จะสามารถช่วยให้เราสามารถรักษาตัวเองให้รอดได้” สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้เรียกอีกอย่างว่า “家有黄金万两，不如薄技在身。” (Wen, D. Z., 2019: 654-655)

ต้นฉบับภาษาจีน	纵有	万贯	家产	在手	，	不如	有	一	薄技	在身
ความหมายตามตัวอักษร	ถึงแม้จะมี	หมื่นก้วน[6]	สมบัติของครอบครัว	อยู่ในมือ		ยังไม่เท่า	มี	หนึ่ง	วิชา	ติดตัว
ฉบับแปลภาษาไทย	มีสมบัติมหาศาลของตระกูล					ยังไม่เท่ามีวิชาติดตัว				

คำว่า “万贯家产” เป็นคำผสมระหว่างคำ “万贯” ที่เป็นคำลักษณนาม หมายถึง “มีเงินมากมาย” อุปมาว่า “สมบัติมหาศาล” (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 1350) และคำ “家产” ที่เป็นคำนามหมายถึง “สมบัติของครอบครัว” (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 623) คำว่า “ตระกูล” เป็นคำนามหมายถึง “สกุล วงศ์ เชื้อสาย เผ่าพันธุ์” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 457) ในที่นี้ ผู้แปลได้แปล “家” เป็น “ตระกูล” หมายถึง “ครอบครัวของตระกูลแซ่หลิน” โดยคำว่า “万贯家产” แปลว่า “สมบัติมหาศาลของตระกูล” นอกจากนี้ ผู้แปลไม่ได้แปลคำว่า “在手” หากแปล “纵有万贯家产在手，不如有一薄技在身。” เป็น “มีสมบัติมหาศาลของตระกูลอยู่ในมือ ยังไม่เท่ามีวิชาติดตัว” ซึ่งแม้ว่าจะสามารถถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน แต่อาจจะทำให้ผู้อ่านชาวไทยเกิดความรู้สึกแปลก

ทั้งนี้ ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวแปล “纵有万贯家产在手，不如有一薄技在身。” เป็น “มีสมบัติมหาศาลของตระกูล ยังไม่เท่ามีวิชาติดตัว” ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับอย่างซื่อตรงและเป็นธรรมชาติ รักษาอารมณ์และน้ำเสียงชมเชยของแม่หลินเสียงฝู และทำให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นฉากที่แม่พอใจที่ลูกชายชอบงานไม้เหมือนพ่อและมีวิชาติดตัว นอกจากนี้ ฉบับแปลยังคงรูปแบบที่มีสองวรรค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลได้รักษารูปแบบประโยคเดิมของต้นฉบับไว้

[6] “ก้วน” ทับศัพท์จากภาษาจีนคำว่า “贯” คือ ค่าเงินจีนโบราณ 1 เหรียญทองแดง (เหรียญจีนโบราณ) เรียกว่า 1 เหวิน (一文) 1,000 เหวิน = 1 ก้วน (一贯) “万贯” แปลว่า “หมื่นก้วน” อุปมาว่า “มีเงินมากมาย มีสมบัติมหาศาล หรือมีทรัพย์สมบัติ”

อนึ่ง ในภาษาไทยมีสำนวนที่คล้ายกัน เช่น “รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” จากกลอนนิทาน “พระอภัยมณี” หมายถึง “ความรู้จะสามารถช่วยให้เราสามารถรักษาตัวเองให้รอดได้และเป็นสิ่งมีค่าที่จะติดตัวเราไปทุกที่มากกว่าทรัพย์สินสิ่งของใด ๆ” ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถใช้กลวิธีการแปลโดยใช้สำนวนไทยเทียบเคียงสำนวนจีน โดยใช้ “รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” เทียบเคียง “纵有万贯家产在手，不如有一薄技在身。” ซึ่งสามารถช่วยให้การแปลเหมาะสมกับผู้อ่านชาวไทย และช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจเนื้อหาต้นฉบับได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ฉบับแปลยังคงรูปแบบที่มีสองวรรค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลได้รักษารูปแบบประโยคเดิมของต้นฉบับไว้ ฉบับแปลภาษาไทยของผู้วิจัยดังต่อไปนี้

ฉบับแปลภาษาไทยของผู้วิจัย

*แม่มาปรากฏตัวที่หน้าประตู ลูกชายชอบงานไม้เหมือนพ่อ ทำให้แม่พอใจมาก นางพูดด้วยน้ำเสียงชมเชย **“รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี”***

หลังจากสูญเสียทรัพย์สิน หลินเสียงฝูมักจะนึกถึงคำพูดนี้ ยิ่งคิดก็ยิ่งรู้สึกว่ามีเหตุผล สมบัติของตระกูลมากมายเพียงไรสักวันหนึ่งก็หมดได้ ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันทุกหนแห่งมีตัวอย่างทำนองนี้ (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 39-40)

ตัวอย่างที่ (5)

ต้นฉบับภาษาจีน

小美长眠于此，日复一日，年复一年，林祥福却从未踏足这里。林祥福很多次来到西山，他与陈永良爬上西山俯瞰溪镇，他怀抱林百家，然后是手牵林百家，再然后是林百家在前他在后，父女一起爬上西山，可是他从未到过这僻静之处。小美长眠十七年之后，才在这里迎来林祥福。(Yu,H.,2021:343-344)

ฉบับแปลภาษาไทย

*เสียวเหม่ยนอนหลับอยู่ที่นี่ **วันแล้ววันเล่า ปีแล้วปีเล่า** ส่วนหลินเสียงฝูไม่เคยก้าวเข้ามาที่นี่ เขามาที่ซีซานหลายครั้ง เขากับเฉินหย่งเหลียงปีนเขาซีซานก้มมองซีเจิ้น อุ้มหลินไป่เจียแนบอก จากนั้นก็จูงมือหลินไป่เจีย ต่อมาหลินไป่เจียก็เดินข้างหน้าเขาเดินตามหลัง พ่อกับลูกสาวปีนเขาซีซานด้วยกัน แต่เขาไม่เคยมายังสถานที่รกร้างห่างไกลนี้ หลังจากเสียวเหม่ยนอนหลับไปนานถึงสิบเจ็ดปี จึงได้ต้อนรับหลินเสียงฝูที่นี่ (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 452)*

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลังจากเสียวเหม่ยเสียชีวิต ร่างของเสียวเหม่ยได้ถูกฝังไว้ที่ซีซาน ในช่วง 17 ปีที่ผ่านมา หลินเสียงฝูเคยมาที่ซีซานหลายครั้ง แต่ไม่ได้พบเสียวเหม่ย ดังนั้น ผู้ประพันธ์จึงใช้สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ “วันแล้ววันเล่า ปีแล้วปีเล่า (日复一日，年复一年)” เพื่อแสดงถึงระยะเวลาที่ล่วงเลยมาเป็นเวลานาน

ต้นฉบับภาษาจีน	日	复	一日	,	年	复	一年
ความหมายตามตัวอักษร	วัน	...แล้ว...เล่า	วัน		ปี	...แล้ว...เล่า	ปี
ฉบับแปลภาษาไทย	วันแล้ววันเล่า				ปีแล้วปีเล่า		

“日复一日，年复一年” แปลว่า “วันแล้ววันเล่า ปีแล้วปีเล่า” หมายถึง “ระยะเวลาที่ล่วงเลยมาเป็นเวลานาน” (Wen, D. Z., 2011: 1348-1349) คำว่า “...แล้ว...เล่า” เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง “ทำแล้วทำอีกอยู่นั่นเอง เช่น พูดแล้วพูดเล่า กินแล้วกินเล่า” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1089) ซึ่งสอดคล้องกับคำว่า “复”

ทั้งนี้ ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวแปล “日复一日，年复一年” เป็น “วันแล้ววันเล่า ปีแล้วปีเล่า” ซึ่งสามารถสื่อความหมายของต้นฉบับอย่างซื่อตรงและเป็นธรรมชาติ และให้ภาษาฉบับแปลมีลักษณะที่กระชับ นอกจากนี้ ฉบับแปลยังคงรูปแบบที่มีสองวรรค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลได้รักษารูปแบบประโยคเดิมของต้นฉบับไว้

3. การแปลคำที่มีวัฒนธรรมและค่านิยมเท่ากับต้นฉบับ

จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนในประเทศไทย ส่งผลให้จีนและไทยมีวัฒนธรรมและค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น ผู้แปลมักใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวเพื่อสื่อวัฒนธรรมและค่านิยมจีนที่ปรากฏในสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์และพยายามให้ผู้อ่านชาวไทยสามารถเข้าใจความหมายหรือเจตนาของผู้ประพันธ์ที่จะสื่อได้เหมือนผู้อ่านชาวจีน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (6)

ต้นฉบับภาษาจีน

陈永良沉思片刻后，对“和尚”说：“虽然我们相识不久，却已有兄弟情谊，明日恶战，不知生死，今日何不结拜为兄弟？”

“和尚”听后笑了，他说：“你和土匪结拜，就得按土匪规矩来。”

陈永良问：“什么规矩？”

“和尚”说：“土匪结拜发誓要对着枪口。”

“和尚”取下身上的盒子枪放到桌子上，陈永良也把盒子枪放到桌子上，两支枪并排放在一起，枪口对着他们两人。两人跪下后对着枪口叩头，“和尚”先说，陈永良跟着说：

“从今往后，我们两个是手足兄弟，有福同享，有难同当，不能同生，情愿同死，谁有异心，枪来裁决。” (Yu,H.,2021:219)

ฉบับแปลภาษาไทย

เฉินหย่งเหลียงครุ่นคิดครู่หนึ่งแล้วพูดกับหลวงจีน “ถึงเราจะรู้จักกันไม่นาน แต่ก็มีความผูกพันเป็นพี่น้อง พรุ่งนี้คงต่อสู้อย่างดุเดือด ไม่รู้ว่าจะเป็นหรือตาย วันนี้ทำไมเราไม่สาบานเป็นพี่น้องกันละ”

หลวงจีนพอได้ยินก็หัวเราะบอกว่า “เจ้ากับโจรสาบานเป็นพี่น้องกัน ก็ต้องทำตามแบบแผนของโจร”

เฉินหย่งเหลียงถาม “แบบแผนอะไร”

หลวงจีนบอก “โจรสาบานเป็นพี่น้องต้องทำต่อหน้าปากกระบอกปืน

หลวงจีนหยิบปืนเมาเซอร์ประจำตัวมาวางบนโต๊ะ เฉินหย่งเหลียงก็เอาปืนเมาเซอร์มาวางบนโต๊ะ ปืนสองกระบอกวางเรียงกัน ปากกระบอกปืนหันไปทางคนทั้งสอง ทั้งสองคุกเข่าลงแล้วคารวะปากกระบอกปืน หลวงจีนพูดขึ้นก่อนเฉินหย่งเหลียงพูดตาม

“จากนี้ไป เราสองคนเป็นพี่น้องร่วมสาบานกัน ***<u>มีสุขร่วมเสพ มีภัยร่วมต้าน แม้ไม่ได้เกิดวันเดียวกัน ขอตายวันเดียวกัน</u>*** *ใครตระบัดสัตย์ ให้ปืนตัดสิน” (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 289)*

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า เฉินหย่งเหลียงกับหลวงจีนสาบานเป็นพี่น้องกัน และทำตามแบบแผนของโจร เฉินหย่งเหลียงจึงใช้สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ “<u>มีสุขร่วมเสพ มีภัยร่วมต้าน แม้ไม่ได้เกิดวันเดียวกัน ขอตายวันเดียวกัน (有福同享，有难同当，不能同生，情愿同死)</u>” ที่ปรากฏในวรรณกรรมจีน ซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นภาพที่เฉินหย่งเหลียงและหลวงจีนสาบานเป็นพี่น้องกันเหมือนกับเล่าปี่ กวนอู เตียวหุย สาบานเป็นพี่น้องในสามก๊ก

ตัวอย่างที่ (6-1)

“<u>有福同享，有难同当</u>” แปลว่า “ทุกคนร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมต้านภัยพิบัติ” โดยมีความหมายเชิงเปรียบเทียบว่า “เพื่อนสนิทที่ดีย่อมแบ่งปันความสุขและความทุกข์ร่วมกัน” สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้เรียกอีกอย่างว่า “有难同当，有福同享” (Wen, D. Z., 2019: 2084)

ต้นฉบับภาษาจีน	有	福	同	享	,	有	难	同	当
ฉบับแปลภาษาไทย	มี	สุข	ร่วม	เสพ		มี	ภัย	ร่วม	ต้าน

เนื่องจากนิยายจีนกำลังภายในได้รับความนิยมในประเทศไทย “有福同享，有难同当” มักปรากฏในนิยายจีนกำลังภายใน ผู้อ่านชาวไทยบางคนรู้จัก “มีสุขร่วมเสพ มีภัยร่วมต้าน” ดังนั้น ผู้แปลจึงใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวแปล “有福同享，有难同当” เป็น “มีสุขร่วมเสพ มีภัยร่วมต้าน” ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับได้อย่างสมบูรณ์ ช่วยให้การแปลเหมาะสมกับผู้อ่านชาวไทย และทำให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นภาพที่เฉินหย่งเหลียงและหลวงจีนสาบานเป็นพี่น้องกัน นอกจากนี้ ฉบับแปลยังคงรูปแบบที่มีสองวรรค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลได้รักษารูปแบบประโยคเดิมของต้นฉบับไว้

บุรินทร์ ศรีสมถวิล (2009: 204-205) กล่าวว่า “<u>มีสุขร่วมเสพ มีทุกข์ร่วมต้าน (有福同享，有难同当)</u>” ยืมมาจากนิยายจีนกำลังภายใน เช่น “ก๊วยเจ๋ง ยอดวีรบุรุษ《射雕英雄传》” ของกิมย้ง (金庸) แปลโดย น.นพรัตน์ ดังนี้

จิวแป๊ะทงก็คุกเข่าเคียงบ่าเคียงไหล่กับก๊วยเจ๋ง กล่าวเสียงกังวานว่า “เล่าง้วนท้ง (เฒ่าทารก) จิวแป๊ะทงวันนี้สาบานเป็นพี่น้องกับก๊วยเจ๋ง ภายหน้า<u>มีสุขร่วมเสพ มีภัยร่วมต้าน</u> หากผิดคำสาบานนี้ ขอให้เราสูญสิ้นพลังฝีมือกระทั่งลูกสุนัขลูกแมวยังสู้ไม่ได้” (น.นพรัตน์, 2546: 399)

周伯通与他并肩而跪，朗声说道：“老顽童周伯通，今日与郭靖义结金兰，日后<u>有福共享</u>，<u>有难共当</u>。若是违此盟誓，叫我武功全失，连小狗小猫也打不过。”（Jin, Y., 2002: 562）

ตัวอย่างที่ (6-2)

“<u>不能同生，情愿同死</u>” ย่อมาจาก “不求同年同月同日生，只愿同年同月同日死。” แปลว่า “แม้นไม่เกิดวันเดือนปีเดียวกัน แต่ขอตายวันเดือนปีเดียวกัน” สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้เป็นคำพูดที่ใช้ในพิธีการสาบานเป็นพี่น้องกัน สะท้อนถึงวัฒนธรรมและค่านิยมของชาวจีน มาจากวรรณกรรมจีน “สามก๊ก” สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์นี้เรียกกอีกอย่างว่า “不求同日生，只愿同日死”

ต้นฉบับภาษาจีน		不能	同生	,	情愿	同死
ฉบับแปลภาษาไทย	แม้	ไม่ได้	เกิดวันเดียวกัน		ขอ	ตายวันเดียวกัน

ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวแปล “不能同生，情愿同死” เป็น “แม้ไม่ได้เกิดวันเดียวกัน ขอตายวันเดียวกัน” ซึ่งสามารถทอดความหมายของต้นฉบับได้อย่างสมบูรณ์ ช่วยให้การแปลเหมาะสมกับผู้อ่านชาวไทย และทำให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นภาพที่เฉินหย่งเหลียงและหลวงจีนสาบานเป็นพี่น้องกัน นอกจากนี้ ฉบับแปลยังคงรูปแบบที่มีสองวรรค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลได้รักษารูปแบบประโยคเดิมของต้นฉบับไว้

อนึ่ง เนื่องจาก “สามก๊ก” ได้รับความนิยมในชาวไทยและชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถแปลได้ว่า “แม้นไม่เกิดวันเดือนปีเดียวกัน แต่ขอตายวันเดือนปีเดียวกัน” ที่ปรากฏในหนังสือ “กวนอูยอดขุนพลคนคุณธรรม” (โหราจารย์, 2555: 14)

ต้นฉบับภาษาจีน		不能	同年同月同日生	,		只愿	同年同月同日死
ฉบับแปลภาษาไทย	แม้น	ไม่	เกิดวันเดือนปีเดียวกัน		แต่	ขอ	ตายวันเดือนปีเดียวกัน

ฉบับแปลภาษาไทยของผู้วิจัย

เฉินหย่งเหลียงครุ่นคิดครู่หนึ่งแล้วพูดกับหลวงจีน “ถึงเราจะรู้จักกันไม่นาน แต่ก็มีความผูกพันเป็นพี่น้อง พรุ่งนี้คงต่อสู้อย่างดุเดือด ไม่รู้ว่าจะเป็นหรือตาย วันนี้ทำไมเราไม่สาบานเป็นพี่น้องกันละ”

หลวงจีนพอได้ยินก็หัวเราะบอกว่า “เจ้ากับโจรสาบานเป็นพี่น้องกัน ก็ต้องทำตามแบบแผนของโจร”

เฉินหย่งเหลียงถาม “แบบแผนอะไร”

หลวงจีนบอก “โจรสาบานเป็นพี่น้องต้องทำต่อหน้าปากกระบอกปืน”

หลวงจีนหยิบปืนเมาเซอร์ประจำตัวมาวางบนโต๊ะ เฉินหย่งเหลียงก็เอาปืนเมาเซอร์มาวางบนโต๊ะ ปืนสองกระบอกวางเรียงกัน ปากกระบอกปืนหันไปทางคนทั้งสอง ทั้งสองคุกเข่าลงแล้วคาวะปากกระบอกปืน หลวงจีนพูดขึ้นก่อนเฉินหย่งเหลียงพูดตาม

*“จากนี้ไป เราสองคนเป็นพี่น้องร่วมสาบานกัน **มีสุขร่วมเสพ มีทุกข์ร่วมต้าน แม้นไม่เกิดวันเดือนปีเดียวกัน แต่ขอตายวันเดือนปีเดียวกัน** ใครตระบัดสัตย์ ให้ปืนตัดสิน” (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 289)*

ตัวอย่างที่ (7)

ต้นฉบับภาษาจีน

田四说：“雨水落在棺材上，子孙会遭遇贫寒的。”

田五说：“大哥死在半路上，一路过来雨淋了几次。”

田四说：“大哥是没办法，少爷不能被雨淋。俗话说雨打棺材盖，子孙没有被子盖。” (Yu,H.,2021:233-234)

ฉบับแปลภาษาไทย

*เถียนสี่บอก "**ถ้าฝนตกใส่โลง ลูกหลานจะลำบากยากจน**"*

เถียนห้าบอก "พี่ใหญ่ตายระหว่างทาง เปียกฝนหลายครั้งแล้ว"

*เถียนสี่บอก "เรื่องพี่ใหญ่จนใจจริง ๆ แต่นายน้อยจะให้ถูกฝนไม่ได้ โบราณว่า **ฝนตกถูกฝาโลง ลูกหลานไม่มีผ้าห่ม**" (รำพรรณ รักศรีอักษร, 2566: 307-308)*

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า เนื่องจากหลินเสียงฝูเสียชีวิตในซีเจิ้น ห้าพี่น้องตระกูลเถียน จึงมาพาหลินเสียงฝูกลับไปที่บ้านเกิด เถียนสี่เชื่อว่าโลงศพจะให้ถูกฝนไม่ได้ เพราะจะมีผลกระทบต่อโชคลาภของคนรุ่นหลัง เขาจึงกล่าวว่า "ถ้าฝนตกใส่โลง ลูกหลานจะลำบากยากจน (雨水落在棺材上，子孙会遭遇贫寒的)" และ "ฝนตกถูกฝาโลง ลูกหลานไม่มีผ้าห่ม (雨打棺材盖，子孙没有被子盖)"

สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ทั้งสองสำนวนมาจาก "雨打灵，辈辈穷" ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพิธีศพของชาวจีน โดยมีความเชื่อว่าหากฝนตกใส่โลง จะเป็นลางบอกเหตุไม่ดีและส่งผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองของครอบครัวผู้วายชนม์ โดยเฉพาะในด้านการเงินและความมั่งคั่ง ทำให้ครอบครัวประสบความยากจนสืบต่อกันไป

ต้นฉบับภาษาจีน		雨水	落在	棺材	上	，	子孙	会遭遇	贫寒的
ความหมายตามตัวอักษร		น้ำฝน	ตกใส่	โลง			ลูกหลาน	จะเผชิญกับ	ลำบากยากจน
ฉบับแปลภาษาไทย	ถ้า	ฝน	ตกใส่	โลง			ลูกหลาน	จะ	ลำบากยากจน

ต้นฉบับภาษาจีน	雨	打	棺材	盖	，	子孙	没有	被子	盖
ความหมายตามตัวอักษร	ฝน	ถูก	โลง	ฝา		ลูกหลาน	ไม่มี	ผ้า	ห่ม
ฉบับแปลภาษาไทย	ฝนตก	ถูก	โลง	ฝา		ลูกหลาน	ไม่มี	ผ้า	ห่ม

เนื่องจากสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ข้างต้นไม่มีความหมายโดยนัย และผู้อ่านชาวไทยสามารถเข้าใจความหมายตามตัวอักษรจากบริบท ดังนั้น ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวแปล "雨水落在棺材上，子孙会遭遇贫寒的" เป็น "ถ้าฝนตกใส่โลง ลูกหลานจะลำบากยากจน" และ "雨打棺材盖，子孙没有被子盖" เป็น "ฝนตกถูกฝาโลง ลูกหลานไม่มีผ้าห่ม" ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจความหมายของสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ดังกล่าวได้อย่างชัดเจนตามบทสนทนาระหว่างตัวละคร และสามารถถ่ายทอดน้ำเสียงและอารมณ์ของต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วน อีกทั้งยังสามารถรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของต้นฉบับโดยรักษาความหมายตามตัวอักษรได้

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง "เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》" ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการแปลคำที่เท่ากับต้นฉบับในด้านการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย สามารถแยกประเภทออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การแปลคำที่มีความหมายของภาษาเท่ากับต้นฉบับ 2) การแปลคำที่มีรูปแบบของภาษาเท่ากับต้นฉบับ และ 3) การแปลคำที่มีวัฒนธรรมและค่านิยมเท่ากับต้นฉบับ

จากการศึกษา ผู้วิจัยอนุมานว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้แปลสามารถแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยให้มีความเทียบเท่ากับต้นฉบับ คือ 1) รำพรรณ รักศรีอักษรเป็นผู้แปลที่ถนัดแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย และได้แปลผลงานของหยูหัวจำนวน 4 เล่มด้วย ได้แก่ “คนตายยาก《活着》” “คนขายเลือด《许三观卖血记》” “สิบคำนิยามจีน《十个词汇里的中国》” “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ดังนั้น รำพรรณ รักศรีอักษรมีความเชี่ยวชาญในด้านภาษาจีนและลีลาการเขียนของหยูหัว จึงสามารถถ่ายทอดสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยได้อย่างดี 2) สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ส่วนใหญ่เป็นประโยคภาษาพูดที่มีความหมายตามตัวอักษรหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบ จึงสามารถเข้าใจความหมายได้ตามบริบท 3) วรรณกรรมจีนพากย์ไทยได้ถูกตีพิมพ์และเผยแพร่ในประเทศไทยและมีอิทธิพลต่อภาษาไทย สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์บางสำนวนที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนพากย์ไทยได้รับความนิยมในหมู่ชาวไทยและค่อย ๆ พัฒนาเป็นสำนวนไทย ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจต้นฉบับภาษาจีนได้ง่ายขึ้น เนื่องจากวรรณกรรมจีนได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในวงวรรณกรรมไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 1 เป็นเวลากว่า 200 ปีแล้ว วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีนในวงวรรณกรรมไทยจึงค่อนข้างสลับซับซ้อน (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2528: 22) ด้วยการพัฒนาของภาษาไทย ชาวไทยเริ่มยืมสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์ที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนพากย์ไทยมาใช้ในภาษาไทยและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น “ไม่เห็นโลงศพมิหลั่งน้ำตา (不见棺材不落泪)” “มีสุขร่วมเสพ มีภัยร่วมด้าน (有福同享，有难同当)” “ยืนไม่เปลี่ยนชื่อ นั่งไม่เปลี่ยนแซ่ (行不更名，坐不改姓)” (LI, X. Z., 2554: 80-81) ดังนั้น ในการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทย ผู้แปลสามารถใช้สำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เหล่านั้นได้โดยตรงเพราะผู้อ่านชาวไทยสามารถเข้าใจได้

อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีการแปลที่ผู้แปลใช้บ่อยที่สุด คือ กลวิธีการแปลแบบตรงตัว เป็นเพราะกลวิธีการแปลแบบตรงตัวสามารถถ่ายทอดความหมาย รูปแบบ วัฒนธรรมและค่านิยมของต้นฉบับได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการแปลต้องให้ความสำคัญกับการเคารพต้นฉบับ (กนกพร นุ่มทอง, 2563: 18-19) และพานหยวนหยาง (Pan, Y. Y., 2023: 76-79) ได้เสนอว่า ผู้แปลต้องคำนึงถึงสำนวนโวหารต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมประจำชาติหรือท้องถิ่นของตน เมื่อแปลสำนวนโวหาร ผู้แปลควรให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรมประจำชาติหรือท้องถิ่นไว้ ผู้แปลไม่ควรใส่วัฒนธรรมประจำชาติหรือท้องถิ่นของภาษาเป้าหมายมาแทนวัฒนธรรมประจำชาติหรือท้องถิ่นของภาษาต้นทาง เพื่อหลีกเลี่ยงฉบับแปลไม่สอดคล้องกับบริบทต้นฉบับ เช่น สำนวนไทย “กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี” ไม่ควรเอาสำนวนจีน “长江后浪推前浪 (คลื่นหลังแม่น้ำแยงซีเกียงดันคลื่นไปข้างหน้า)” มาแทน เพราะแม่น้ำแยงซีเกียงเป็นคำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญของประเทศจีน ซึ่งจะขัดแย้งกับบริบทต้นฉบับ

การแปลเป็นกิจกรรมทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การแปลก็เป็นกิจกรรมที่ผู้แปลทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ใช้ภาษาต่างกัน การแปลต้องอาศัยความเข้าใจในต้นฉบับและความสามารถในการถ่ายทอดความหมายให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจ (กนกพร นุ่มทอง, 2563: 10) หากไม่สามารถรักษาสำนวนหรือโวหารภาพพจน์ไว้ได้ ให้รักษาความหมายโดยปรับสำนวน หากไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพความคิดหรือภาพอุปมาอุปไมยในอีกภาษาได้ ให้แปลเป็นภาษาธรรมดาโดยพยายามรักษาจุดมุ่งหมายของสำนวนนั้น ๆ เป็นสำคัญ (กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม, 2562: 136) ดังนั้น ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายทั้งกลวิธีการแปลแบบตรงตัว กลวิธีการแปลแบบเอาความ กลวิธีการแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความ กลวิธีการแปล

แบบตรงตัวประกอบการทับศัพท์ เป็นต้น ซึ่งบทแปลไม่เพียงแต่ถ่ายทอดความหมาย รูปแบบ วัฒนธรรมและค่านิยมของภาษาที่สื่อเท่ากับต้นฉบับ ทำให้ผู้อ่านชาวไทยสามารถเข้าใจความหมายหรือเจตนาของผู้ประพันธ์ที่จะสื่อได้เหมือนผู้อ่านชาวจีน ทั้งยังรักษาลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์ได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

จากการศึกษาการแปลสำนวนจีนประเภทสูอี่ว์เป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทางการวิจัยที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาการแปลนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาการแปลคำทางวัฒนธรรมจีนเป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร

2) การศึกษาลีลาการใช้ภาษาของผู้แปลและผู้ประพันธ์ในนวนิยายเรื่อง “เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน《文城》” ของหยูหัว ฉบับแปลภาษาไทย โดยรำพรรณ รักศรีอักษร

เอกสารอ้างอิง

กนกพร นุ่มทอง. (2552). การศึกษาการแปลวรรณกรรมจีนเรื่องไซ่ฮั่นในสมัยรัชกาลที่ 1. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, *16*(2), 86-98.

กนกพร นุ่มทอง. (2563). *ทักษะการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย* (พิมพ์ครั้ง 1). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กนกพร นุ่มทอง, และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2562). หลักและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย ไทย-จีน. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, *12*(2), 135-137.

กิมย้ง. (2546). *ก๊วยเจ๋ง ยอดวีรบุรุษ [射雕英雄传]* (น.นพรัตน์, แปล) (พิมพ์ครั้ง 1). กรุงเทพฯ: สยามอินเตอร์บุ๊คส์.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2528). พัฒนาการ บทบาท และอิทธิพลในไทย. *วารสารวิชชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, *9*(3), 21-69.

บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในเฟิงเสินเหยี่ยนอี้กับห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สองและสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, *6*(6), 182-216.

บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2562). การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมซน” ฉบับพากย์จีน. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, *12*(2), 259-315.

แพร จิตติพลังศรี. (2562). *การแปลและวรรณกรรมวิจารณ์.* ใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (บ.ก.), นววิถี วิธีวิทยาร่วมสมัยในการศึกษาวรรณกรรม (น. 497-564). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศยาม.

ภาวัชญา มัชฌิมดำรง, และบุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2566). การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทย ในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์จีนเรื่อง “ข้านี่แหละองค์หญิงสาม”. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, *11*(2), 95-114.

มานิต เจียรบรรจงกิจ. (2542). *ชุมนุมสำนวนจีน (เล่ม 1)* (พิมพ์ครั้ง 1). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้ง 2). กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์จำกัด.

รำพรรณ รักศรีอักษร. (2566). *เหวินเฉิง เมืองไร้ตัวตน* (พิมพ์ครั้ง 1). กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์จำกัด.

วิสิฐศักดิ์ ผิวผ่อง, และบุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2566). การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์จีนเรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, *11*(3), 27-45.

โหราจารย์. (2555). *กวนอู ยอดขุนพลคนคุณธรรม* (พิมพ์ครั้ง 1). กรุงเทพฯ: บริษัทไพลินบุ๊คเน็ตจำกัด (มหาชน).

อุดมพร อมรธรรม. (2555). *ยอดคุณธรรมขงจื้อ* (พิมพ์ครั้ง 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

Ding, H. Z. (2022). *A Study on the Translation of Cultural Loaded Words in The Scholars*. Shanghai Normal University, Shanghai.

Institute of Linguistics, CASS. (2016). Dictionary of Modern Chinese (7th Edition). Beijing: The Commercial Press.

Jin, Y. 2002. *The Legend of The Condor Heroes*. Guangzhou: Guangzhou Publishing House.

LI, X. Z. (2554). *การศึกษา 80 ปีของประวัติการแปลวรรณคดีจีนเป็นภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

Nida, E. A. (1964). *Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating* (1th ed.). Leiden: E.J. Brill.

Nida, E. A., and Taber, C. R. (1969). *The Theory and Practice of Translation* (1th ed.). Leiden: E. J. Brill.

Pan, Y. Y. (2023). *Practical Thai - Chinese Translation Course* (1 th ed.). Guangzhou: World Publishing Guangdong Company Limited.

Wen, D. Z. (2006). *Chinese Lexicology Tutorial* (1th ed.). Beijing: The Commercial Press.

Wen, D. Z. (2019). *Dictionary of Chinese SUYU* (2th ed.). Beijing: The Commercial Press.

Wu, B. (ธีรวัฒน์ การโสภา). (2015). *A Study on Idiom Translation from Thai to Chinese of the Historical Novel Four Reigns*. Zhejiang University, Hangzhou.

Xu, W. L. (บุรินทร์ ศรีสมถวิล). (2009). *Study of Chinese Proverb Circulation and Borrowing in Thailand – Research into Thai Edition of Classical Chinese Fictions*. Zhejiang University, Hangzhou.

Yu, H. (2021). *WENCHENG* (1 th ed.). Beijing: Beijing Publishing Group (Beijing October Art & Literature Publishing House).